

Sú pripravené chovy mliekového typu dobytku na nové, čoraz náročnejšie výzvy doby ?

**Ing. Ján Varjú, odborný poradca,
Varju Consulting s.r.o., Komárno – Nová Stráž**

Pri rozhodovaní zo strany chovateľov o nákupe dôležitých, v niektorých prípadoch až nevyhnutných doplnkových komponentov do krmných dávok pre dojnice sa namiesto odbornej argumentácie používajú dôvody odmietnutia aplikácie týchto komponentov ako: „My nie sme zatiaľ pripravení na zostavovanie tak precíznych krmných dávok, nakoľko nemáme doriešenú výrobu základnej objemovej zložky. Máme nekvalitné siláže a senáže a nákup špičkových doplnujúcich komponentov, ktoré by boli v inom prípade nevyhnutné pre optimalizáciu krmnej dávky je zbytočné a v našom prípade sú zatiaľ nevyužiteľné“.

Pri takýchto argumentáciách sa natíska otázka, dokeď sú schopné prežiť chovy nepripravené na veľmi tvrdé a nekompromisné výzvy trhu, ako sa bude vyvíjať chov hovädzieho dobytku na Slovensku v nastávajúcich rokoch?

Kde je vlastne hranica úrovne mliekovej a reprodukčnej úžitkovosti, ktorá ešte garantuje aspoň jednoduchú ekonomickú reprodukciu podniku?

Mnoho odborníkov vyjadruje presvedčenie, že chov holsteinského dobytku môže byť ziskový pri mliekovej úžitkovosti až 30 kg mlieka a viac na dojniciu a deň. Znamená to priemernú ročnú úžitkovosť vyše 9 000 kg na každú dojniciu ak rátame so státím na sucho cca 60 dní, resp. ak počítame s 305 dňovou normovanou laktáciou. Takúto úžitkovosť podľa Top 200 najlepších fariem SR dosahuje 28. Povedzme, že blízko k tejto úžitkovosti sa pohybuje v súčasnosti 40 fariem, teda iba 20% z tých, ktorých považujeme za najlepších na Slovensku. Na konci tejto najlepšej skupiny 200 slovenských fariem je zaznamenaná priemerná produkcia mlieka na dojniciu a rok na úrovni približne 7 000 kg.

Samozrejme ekonomické hodnotenie chovu nie je možné obmedziť iba na jeden z úžitkových parametrov i keď produkcia mlieka u dojníc mliekového typu je najdôležitejším ukazovateľom aj z hľadiska ekonomického hodnotenia. Nemalý vplyv však na ekonomiku chovu majú aj iné parametre úžitkovosti, ako napr. reprodukcia a do určitej miery aj mäsová úžitkovosť meraná najmä s prírastkami vo výkrme alebo produkcia teliat, atď. Treba tu pripomenúť aj iné vplyvy na ekonomiku chovu, ako počet zamestnancov na jednotku výroby, vplyv technologických zariadení, náklady na výrobu objemových krmív a iné výrobné a režijné bežné náklady, fixné náklady, atď. Sú to všeobecne známe veci.

Bolo by teda nesprávne tvrdiť, že chovy s priemernou ročnou úžitkovosťou pod 9000 kg mlieka na dojniciu ekonomicky dlhodobo neprežijú a naopak chovy nad touto úrovňou budú len prosperovať a ekonomicky sa rozvíjať.

Aj na základe praktických skúseností chovu mliekového dobytku na Slovensku sa dostaneme bližšie k pravde ak vyslovíme poznatok, že :

„Chov s mliekovým typom dobytku (plemeno HF) môže byť stratový aj pri úžitkovosti nad 9 000 kg mlieka na dojniciu a rok, ale nemôže byť ziskový pod úrovňou 7 000 kg.“

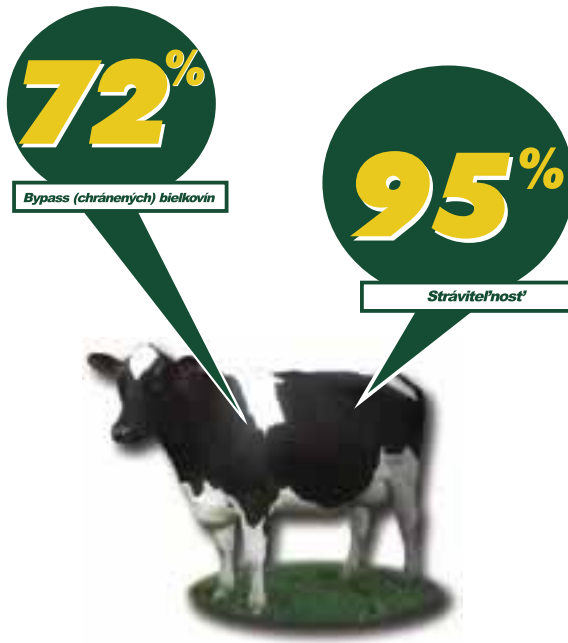
Je všeobecne známe, že ide o plemeno, ktoré je šľachtené na veľmi vysokú produkciu mlieka s potenciálnou genetickou hodnotou výrazne nad 10 tis. kg ročnej produkcie a mlieko bude produkovať aj na úkor zásob vlastného tela. Teda, ak dojnice tohto plemena dosahujú mliekovú úžitkovosť pod úrovňou 7 000 kg na rok a dojniciu, je veľká pravdepodobnosť výskytu vážnejších chovateľských nedostatkov, v prvom rade vo výžive.

Preto argumenty smerujúce na vnútropodnikové nedostatky vo výrobe kvalitných objemových krmív ako dôvod oddialenia, často odmietnutia aplikácie špičkových komponentov, bez ktorých nie je možné dosahovať špičkovú mliekovú a reprodukčnú úžitkovosť u mliekového typu dobytku, nekompromisné konkurenčné prostredie trhového hospodárenia netoleruje. Takéto vysvetľovanie nepripravenosti podniku môže poslúžiť iba pre vlastné uspokojenie napr. z pohľadu vedúceho úseku chovu dojníc v rámci veľkého podniku, ktorý príčinu vidí ako vplyv vyššej moci, na ktorý sám nemá dosah. Je to skôr v rukách vrcholového manažmentu podniku, alebo je to zapríčinené nepriaznivými vonkajšími vplyvmi na podnik, teda vis major. I keď to v mnohých prípadoch môže byť tak, ale žiaľ v konkurenčnom boji takýto argument nepomôže.

V tejto súvislosti sa natíska ďalší poznatok :

„Chovateľ holsteinských kráv, ktorý tvrdí, že sám nie je pripravený na aplikáciu špičkových doplnkových komponentov pre vyváženosť krmných dávok, zároveň potvrdzuje svoju nepripravenosť konkurencie na trhu s mliekom.“

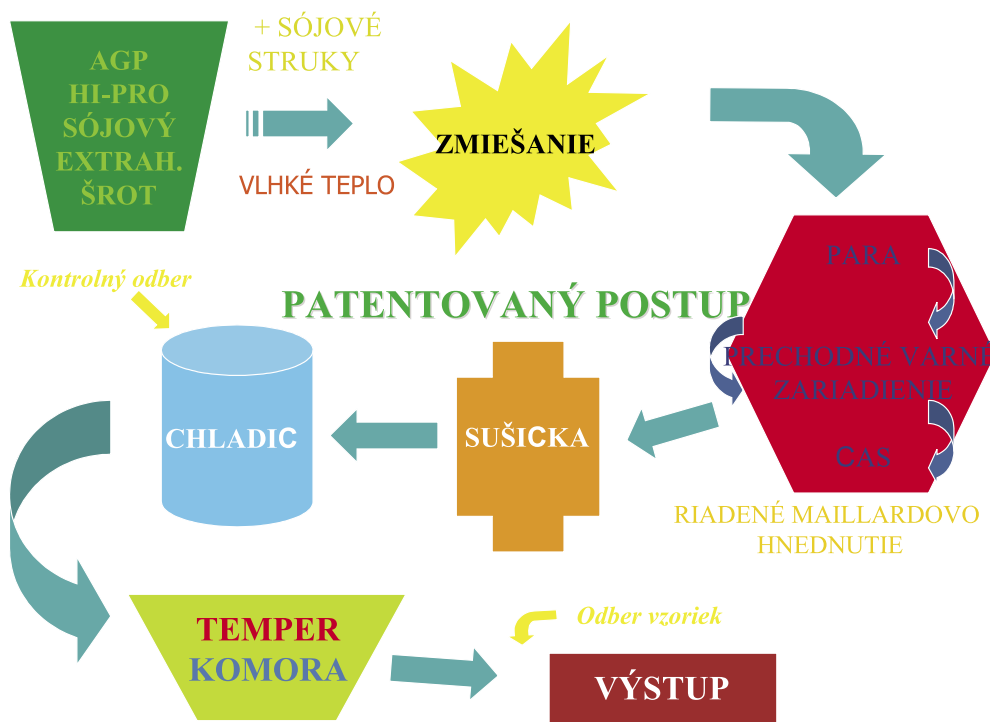
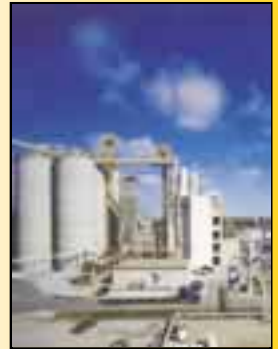
Prax dokazuje, že je veľmi obtiažne vykryť potreby bielkovín a energie vysokoúžitkových dojníc v prvej tretine laktácie, v období, v ktorom spotreba sušiny a požiadavky na obsah živín nie je v súlade s výrobou. Tento problém z hľadiska dávkovania bielkovín, ako i energie čiastočne vieme zmierniť tým spôsobom, že časť živín podávame v takej forme, že tieto sa nevstrebávajú v bachore, ale až v postruminálnom úseku tráviaceho traktu. Domáce praktické skúsenosti ukazujú, že 70% tradičným spôsobom aplikovaných krmných dávok sa rozloží v bachore a iba zostávajúcich cca 30% sa dostane do tenkého čreva. Pre



Výroba prirodzeným spôsobom

Výrobný proces AminoPlusu je patentovaný postup vyvinutý firmou AG Processing Inc. Omaha. Pri výrobe je základom US HiPro sójový extrahovaný šrot, ktorý je premiešaný strukmi sójových bôbov a následne tepelne spracovaný bez použitia chemických látok. Pri tepelnom spracovaní prebieha 1. fáza Maillardovej reakcie, ďalšie fázy sú limitované.

Pred výrobou AminoPlusu je vykonaná vstupná kontrola sójového šrotu (štandardné meranie zrnitosti, obsah oleja a dusíkatých látok). Počas výrobného procesu pri jednotlivých fázach a po výrobe sú odoberané vzorky a analyzované na vlhkosť, obsah dusíkatých látok, vlákninové frakcie, bypass dusíkatých látok a ich črevnú stráviteľnosť.



Adresa:
Nám. M. R. Štefánika 13
945 01 Komárno

Tel.:
035 / 77 333 25, 26
Fax:
035 / 77 333 27
E-mail:
agpsk@stonline.sk
Web:
www.agpslovakia.sk

intenzívnu výrobu zvieratá potrebujú 38 – 42 % bielkovín nerozložených v bachore. Pre dosiahnutie tejto úrovne nerozložených bielkovín je na trhu ponúknutých viac, aj cenovo prístupných prípravkov ktoré pomôžu prekonať mimoriadne zložité obdobie špičky laktačnej krivky. Okrem toho treba brať do úvahy aj sústavne zvyšujúce sa nároky nielen na množstvo bielkovín v mlieku, ale aj na ich kvalitu, ktorá je podmienená s optimálnym zásobovaním dojníc živinami s osobitným zreteľom na dostatočné a vyvážené dotovanie esenciálnych aminokyselín ako základných zložiek bielkovín.

Možno teda vysloviť názor, že vo výžive dojníc mliekového úžitkového typu sa nezaobídeme bez využívania tzv. chránených doplnkových komponentov menej rozložiteľných v bachore.

Teda v rozhodovaní by nemala byť otázka či áno, alebo nie, ale iba otázka efektívnej využiteľnosti toho alebo oného komponentu v závislosti súladu ceny s ich výživnou hodnotou. Pri výbere chránených bielkovín treba vybrať ten produkt, ktorý vám prinesie **skutočné plus**.

Chov dojníc pre produkciu mlieka naďalej ostáva veľkou výzvou pre poľnohospodárov.

Ak sa pozeráme do budúcnosti nemôžeme očakávať výrazné zvýšenie nákupnej ceny surového kravského mlieka na trhu, skôr aj v súčasnosti chovatelia pociťujú sústavný tlak na cenu mlieka smerom dolu pri súčasnom sprísnení požiadaviek na jeho kvalitu.

Na druhej strane však s celkovou istotou môžeme rátať s postupným nárastom cien vstupov do výroby, najmä energie a pohonných hmôt.

Okrem toho nás čakajú nové investičné nároky vyplývajúce aj z povinnosti plnenia noriem Európskej únie, čo nie je možné zobrať na ľahkú váhu. Stále platí a ostáva v platnosti podmienka pridelovania podpôr z fondov EÚ len tým podnikateľským subjektom, ktorí plnia tieto normy. Najväčšie nároky na investície sa popri dodržiavaní zásad pohody zvierat sa dajú očakávať na ochranu životného prostredia, v prvom rade na ochranu spodných a povrchových vôd v rámci tzv. nitrátovej direktívy. Na území Slovenskej republiky bolo vyznačených do tzv. senzitívnych území až 61 % zo všetkých katastrov. Farmy hospodáriace na týchto územiach musia prehodnotiť svoje kapacity pre uskladňovanie organických hnojív vrátane tekutých, či postačujú na min. 6 mesačnú produkciu, pritom sa musia prehodnotiť aj z hľadiska ich vhodnej izolácie, monitorovacieho systému, atď.

Väčšina zo súčasných chovateľov dojníc na Slovensku už doteraz investovala do rekonštrukcie ustajňovacích kapacít, vybudovania dojární, chladiacich zariadení, technologických zariadení pre kŕmenie, do skladovania objemových krmív, hnojív atď. a skutočne zaznamenali významný pokrok v produkcii mlieka aj z hľadiska množstva, aj z hľadiska kvalitatívnych parametrov. Zaviedli sa nové, progresívne metódy chovu a je potešujúce, že na chovoch

sa stretávame s nadšenými a špičkovými, aj pomerne mladými odborníkmi, ktorí pochopili výzvu doby, sústavne sa vzdelávajú a so svojimi skutočnými výsledkami dokazujú, že sú majstrami svojho remesla.

Zoberme si ale príklad chovu, ktorý s mliekovým typom dobytka dosiahol v ostatných 10 – 15 rokoch významný pokrok v oblasti úrovne genetiky základného stáda, v ustajňovacích kapacitách, v technologickej vybavenosti dojenia a kŕmenia, v odbornej vyspelosti, atď. V súčasnosti dosahuje priemernú mliekovú úžitkovosť svojho stáda v pomeroch Slovenska v rámci danej výrobné oblasti od 6 do 8 tisíc kg mlieka na dojnicu a rok a primeranú reprodukčnú úžitkovosť. Pritom nespokojne zisťuje, že chov ekonomicky neprosperuje, že takáto úroveň chovu nepostačuje pre schopnosť konkurovať na trhu. Najväčšiu skupinu na Slovensku tvoria práve takéto chovy. Hľadajú odpoveď na opodstatnené otázky : Ako ďalej s chovom dojníc? Vôbec pokračovať, či nie? Investovať ďalej do neistoty?, atď.

Sú to otázky dňa, na ktoré si každý sám musí nájsť odpoveď a rozhodnúť sa. Takéto vážne rozhodnutie však nemôže nastať bez dôkladnej komplexnej analýzy stavu tak vnútro podnikových, ako i vonkajších vplyvov, bez veľmi precízneho plánovania (projektovania) vrátane finančných plánov a simulácie očakávaných ekonomických bilancií.

Z vonkajších vplyvov ako pozitívnych na Slovensku možno pripomenúť najmä nasledovné (bez nároku na komplexnosť) :

Je vybudovaná slušná odborná báza pre chov dobytka, ako komplex počnúc so vzdelávacím systémom, vrátane celoživotného vzdelávania, máme dobrú bázu výskumu, je tu široká báza odborných poradenských služieb so špičkovými odborníkmi prostredníctvom veterinárnych, plemennárskych organizácií, zväzov chovateľov zvierat, výskumných ústavov, ako aj súkromných poradenských služieb, vzdelávacích zariadení vrátane univerzitného vzdelávania, atď. a osobitne tu treba pripomenúť chovateľské tradície a skúsenosti na Slovensku. S plným presvedčením možno tvrdiť, že tieto možnosti sa zatiaľ nedostatočne využívajú.

Súčasnú dobu, najmä druhá polovica roka 2006 a začiatok roka 2007 je rozhodujúcim obdobím pre určenie stratégií podnikov. Sme na prahu ďalšieho 6 ročného rozpočtového obdobia Európskej únie. Na jednej strane sú tu prísne normy únie pre ochranu spotrebiteľa, zvierat a životného prostredia, na druhej strane sú tu prístupné podporné programy, ktorých konkrétne možnosti budú známe o niekoľko mesiacov. Je čas na strategické rozhodovanie.

Netreba sa báť náročných výziev doby, pritom však dôkladne treba zvážiť každý krok pri strategických rozhodovaniach a treba si jednoznačne uvedomiť, že bez špičkovej odbornosti a zodpovedného prístupu ku každodennej práci, bez systematizácií pracovných procesov to nepôjde. Chov dojníc patrí medzi najzložitejšie odvetvia poľnohospodárstva.